

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Syväniemi, Mika; Holopainen, Jyrki; Heiskari, Kari; Hurme, Jarkko

Julkaisun nimi: Yritysten näkökulmat esille talotekniikan perustutkinnon ammatillisten näyttöjen kehittämisessä

Julkaisuvuosi: 2022

Versio: Kustantajan versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Syväniemi, M., Holopainen, J., Heiskari, K. & Hurme, J. (2022). Yritysten näkökulmat esille talotekniikan perustutkinnon ammatillisten näyttöjen kehittämisessä. Oulun ammattikorkeakoulun tekniikan ja luonnonvara-alan lehti: Oamk_telulainen, 3(2).

https://issuu.com/telu_oamk/docs/telulainen

Yritysten näkökulmat esille talotekniikan perustutkinnon ammattillisten näyttöjen kehittämisessä

Ammatillisessa koulutuksessa osaaminen tulee näyttää aidoissa työolosuhteissa ja aidoissa työtehtävissä. Holopaisen ja Syväniemen opinnäytetyössä selvitettiin talotekniikan perustutkinnon pakollisten näyttöjen nykytilanne Oulun- ja Merilapin talousalueella. Yhtenä tarkastelunäkökulmana oli yhteistyöyritysten kokemukset näyttöpaikkojen järjestämiseen liittyvät kysymykset.

Ammatillisessa koulutuksessa osaaminen tulee näyttää aidoissa työolosuhteissa ja aidoissa työtehtävissä. Tarkoituksena on, että opiskelijat tekevät työelämäjaksolla tutkintoon vaadittavan osaamisen näytöillä. Holopaisen ja Syväniemen opinnäytetyössä selvitettiin talotekniikan perustutkinnon pakollisten näyttöjen nykytilanne Oulun- ja Merilapin talousalueella ja kehitettiin nykyistä mallia. Tässä artikkelissa kuvataan yritysten näkökulmia työssä järjestettävän koulutuksen näyttöpaikkaan liittyen.

Oulu- ja Meri-Lappi tutkimuskohteena

Oulun- ja Meri-Lapin alueet ovat rakenteeltaan samankaltaisia talotekniikan ammatillisen opetuksen näkökulmasta tarkasteltuna. Molemmilla alueilla yritykset työskentelevät pääasiassa teollisuuden ja rakentamisen parissa. Alueet sijaitsevat noin 100 km etäisyydellä toisistaan ja ovat meren läheisyydessä, joten talotekniikkaan liittyvät ratkaisutkin ovat paljolti samanlaisia.

Holpaisen ja Syväniemen tutkimuksessa [1] kysely lähetettiin yhteensä 22 yritykselle Oulun ja Meri-Lapin alueella. Meri-Lapin yrityksiä oli mukana 10, ja loput olivat Oulun alueelta. Tyypillisesti yritykset, joissa ammatillisia näyttöjä suoritetaan, ovat henkilöstömäärältään pienehköjä tilastokeskuksen [2] määritelmän mukaan. Tutkimuksessa tilanne oli taulukon 1 mukainen.

Taulukko 1.

henkilöstömäärä	n	Prosentti
1-5 hlö	5	22,7 %
6-10 hlö	1	4,6 %
yli 10 hlö	16	72,7 %

Yritysten työkohteiden ja työntekijöiden määrä vaikuttaa siihen, millaiset mahdollisuudet opiskelijalla on tehdä näyttöjä aidoissa työolosuhteissa ja työtehtävissä. Oulun ja Meri-Lapin alueella enemmän kuin 90 % yrityksistä pystyi antamaan näyttöpaikan opiskelijalle, joka suoritti opintojaan koulutus- tai oppisopimuksella. Tämä on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2.

opiskelijoita	n	Prosentti
1-3 oppilasta	20	90,9 %
4-6 oppilasta	0	0,0 %
yli 6 oppilasta	2	9,1 %

Ammatillinen osaaminen todentuu näytöllä

Talotekniikan perustutkinnossa ammatillinen osaaminen osoitetaan näytöillä. Näytöt suoritetaan pääasiallisesti työssä järjestettävän koulutuksen yhteydessä. Näytöillä arvioidaan opiskelijan osaamisen taso arviointikriteerien mukaisesti. Kilja [3], s.19) toteaa, että ammatillisen koulutuksen reformin keskeisiksi sisällöiksi on asetettu osaamisperustaisuus ja asiakaslähtöisyys.

Osaamisperusteisuus ja asiakaslähtöisyys ovat tällä hetkellä hyvin näkyvissä perustutkintojen ammatillisen osaamisen todentamisen viitekehyydessä. Näyttö on henkilökohtainen, ja jokaisella yksilöllinen. Tämän lisäksi sen tulee vastata työelämän todellista osaamisen tarpeita. Näyttöjen pitää mukautua ja kehittyä työelämän muutoksiin, [1].

Ammatillisen koulutuksen laissa 11.8.2017/531 ([4]) todetaan, että koulutuksen järjestäjän tulee järjestää opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamisensa mahdollisimman pian sen jälkeen, kun tämä katsotaan saavuttaneen tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet. Ammatillisen koulutuksen arjessa näyttöympäristön valinta tehdään

yhteistyönä, kolmikantapäätöksenä – sen tekevät tutkinnon osan opettaja, opiskelija ja työpaikan edustaja. Näyttö toteutetaan todellisissa työelämässä, aidoissa työtehtävissä ja autenttisissa työympäristöissä. Näyttöympäristö valitaan siten, että niissä voidaan osoittaa tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen. Opettajan tehtävänä on varmistaa näyttöpaikan turvallisuus ja laadukkuus. Tämä tapahtuu ennen työelämässä tapahtuvaa oppimisen jaksoa dialogissa yrityksen edustajan kanssa, tai vierailemalla yrityksessä. On myös mahdollista, että näyttö voidaan suorittaa useammalla työpaikalla.

Opinnäytetyössä selvitettiin, miten Talotekniikan perustutkinnon Putkiasennuksen osaamisalalla pakollisiin tutkinnonosiin liittyvät näytöt on mahdollista toteuttaa työelämässä ja miten niitä voisi toteuttaa laadukkaasti opetus suunnitelman mukaisesti. Opiskelijan laadukas näyttö antaa työnantajalle hyvän kuvan opiskelijan valmiuksista siirtyä työelämään opintojen jälkeen. Työssä järjestettävän koulutuksen näyttöpaikkaan liittyvät väittämät ja vastaajien arviot asteikolla 1 – 5 on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Kyselyn tuloksia

Opinnäytetyössämme selvitimme myös näyttöihin liittyviä käytäntöjä ja miten niitä pystytään parantamaan yhteistyössä koulun ja työelämän välillä.

Taulukossa 3 on esitetty kuvan 1 vastausten taustajakauma.

Taulukko 3. Vastausten taustajakauma

	1	2	3	4	5	Keskiarvo	Mediaani
Näytöt järjestetään työpaikoilla	9,1 %	9,1 %	18,2 %	50,0 %	13 %	3,5	4,0
Osa näytöistä järjestetään oppilaitoksessa ja osa työpaikalla	4,6 %	18,2 %	31,8 %	13,6 %	31,8 %	3,5	3,0
Näyttö pitää koostua useasta pienestä työsuorituksesta	13,6 %	9,1 %	22,7 %	36,4 %	18,2 %	3,4	4,0
Näyttö koostuu yhdestä työsuorituksesta	27,3 %	22,7 %	27,3 %	18,2 %	4,5 %	2,5	2,5
Suhtaudun näyttöihin myönteisesti	0,0 %	0,0 %	0,0 %	40,9 %	59,1 %	4,6	5,0
Näyttö on oikea työelämän asennus	0,0 %	0,0 %	9,1 %	50,0 %	40,9 %	4,3	4,0
Työelämän ja koulun välinen yhteistyö toimii hyvin	0,0 %	4,5 %	27,3 %	50,0 %	18,2 %	3,8	4,0
Näyttöpaikan valinta on haastava toteuttaa	9,1 %	22,7 %	40,9 %	22,7 %	4,6 %	2,9	3,0

Yli 60 % työnantajista oli sitä mieltä, että näytöt järjestetään työpaikoilla. Noin 20 % oli sitä mieltä, että näytöt olisi hyvä suorittaa muualla. Kaikkein pienempien yritysten on joissain tilanteissa vaikea tarjota näyttöpaikkaa, kun työtehtävät eivät sitä mahdollista. Tämä aiheutuu usein siitä, että sopivaa työtehtävää ei juuri ole projektikohteissa tarjolla, tai väliaikaisesti töitä yrityksellä on vähemmän. Isommissa yrityksissä on mahdollisuus siirtää opiskelija sellaiseen työkohteeseen, missä näytön tekeminen on mahdollista. Mitä useampi työkohteeseen on työnalla, niin vaihtoehtoja laadukkaasti näyttöpaikan valitsemiseen on enemmän, ja ajankohta näytön tekemiseen on helpompaa sopia. 45 % työnantajista oli sitä mieltä, että osa näytöistä voidaan järjestää työpaikoilla ja osa oppilaitoksissa. Tähän vaikuttaa se, että jos näyttöä ei voi tehdä kokonaan työpaikoilla, niin sitä voisi täydentää oppilaitoksessa lisänäytöllä. Tämä myös pienentäisi painetta löytää työmaalla kriteerit täyttävä näyttökohte.

Yli 60 % työnantajista oli sitä mieltä, että näytöt järjestetään työpaikoilla

Noin 20 % vastaajista teettäisivät näytöt yksinomaan työpaikoilla. Yli 50 % työnantajista haluaisivat osoittaa näytön tekemisen useampaan työsuoritukseen. Se helpottaa sekä näytön järjestämistä että työpaikkaohjaajan ohjaustehtävää.

20 % työnantajista oli sitä mieltä, että yksittäinen näyttö on parempi tapa. Näissä tapauksissa ero johtuu yritysten kokoluokasta ja työmaiden

määrästä. Molemmat tavat ovat toimivia ja täyttävät kriteerit riittävän laadukkaasta näytön suorittamisesta. Kaikki työnantajat suhtautuvat näyttöihin myönteisesti. Näytöt mahdollistavat työntäjille näkemään paremmin arviointinäkökulman opiskelijoiden valmiuksiin työntekemiseen ja kykyyn työskennellä työmailla. Kun työnantajat suhtautuvat näyttöihin myönteisesti, niin se mahdollistaa sen, että näytöt pystytään tekemään työpaikoilla ja kehitystyö työntäjien kanssa on sujuvaa. Kaikki työnantajat pitivät tärkeänä, että näyttö on oikea työelämän asennustehtävä.

Lähteet

[1] Holpainen, J., Syväniemi M. Talotekniikan perustutkintojen ammatillisten näyttöjen kehittäminen. Talotekniikan tutkinto-ohjelma (YAMK). Opinnäytetyö. Hakupäivä 7.11. Hakupäivä 7.11.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022110121789>

[2] Tilastokeskus. https://www.stat.fi/meta/kas/pienet_ja_keski.html

[3] Kilja, P. Opintojen henkilökohtaistaminen aikuisopijoiden kokemana: eksistentiaalis-fenomenologinen tutkimus näyttötutkintomestari-koulutuksen kontekstissa.

Hakupäivä 7.11. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7406-0>

[4] Laki ammatillisesta koulutuksesta. <https://finlex.fi/laki/ajantasa/2017/20170531>